Grzegorz Przebinda

UMARLI są szczęśliwi?

Dziennik trzeciego roku wojny

UMARLI SĄ SZCZĘŚLIWI?

Grzegorz Przebinda

UMARLI SĄ SZCZĘŚLIWI?

Dziennik trzeciego roku wojny

WYDAWNICTWO
KSIĘGARNIA
AKADEMICKA

Kraków 2025

Grzegorz Przebinda
https://orcid.org/0000-0001-9581-0214

© Copyright by Grzegorz Przebinda & Księgarnia Akademicka, 2025

Recenzja naukowa
prof. dr hab. Piotr Fast

Opracowanie redakcyjne
Agnieszka Kowalczyk

Projekt okładki
Marta Jaszczuk

ISBN 978-83-8368-308-9 (druk)
ISBN 978-83-8368-309-6 (pdf)
https://doi.org/10.12797/9788383683096

Publikacja dofinansowana przez Wydział Filologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: publishing@akademicka.pl
https://akademicka.pl

Spis treści

Wojna pod maską pokoju (11 marca – 22 czerwca 2025) 9

Dziennik trzeciego roku wojny (23 marca 2024 – 10 marca 2025) 25

Bez ostatniego rozdziału (19–30 marca 2025) 685

Aneks wielkanocny (22 kwietnia – 18 maja 2025) 709

Władcy się zmieniają – Archipelag trwa... (14–18 lipca 2025) 741

Wybrana bibliografia 745

Spis fotografii w tekście 763

Summary 767

Indeks osobowy 769

Indeks geograficzny 797

Wszystkim potrzebna jest piękna i bohaterska wojna, a ta, na której my byliśmy, to brud, wszy i podli komisarze w rodzaju politycznego zwierzchnika naszej dywizji. A im więcej łgania o wojnie minionej, tym bardziej realna robi się wojna przyszła. Nosami trzeba ich dociskać, jak te ślepe kocięta, do wszystkich tych zapaskudzonych, zakrwawionych miejsc, do gnoju, do łez – innym sposobem od naszego rodaka niczego człek nie wyciśnie.

Pisarz i frontowiec Wiktor Astafiew (1924–2001)
o drugiej wojnie światowej

Żył sobie człowiek, chodził do pracy, rodzinę żywił. Tyle że pewnego ładnego wieczoru mściwy karzeł z telewizora – prezydent sąsiedniego kraju – mianował go „nazistą". I ogłosił, że winien umrzeć, bo Ukrainę stworzył Lenin. A jutro w jego okno wleci pocisk, nie będzie już ani żony, ani dzieci, ani jego samego.

Aleksiej Nawalny (1976–2024), *Patriota*

Przekleństwo wojnie – w jej formie i treści! Obcowanie w miłości i w wolności. Duch jest wolnością. A Jezus Chrystus – Synem Bożym. Buczańska rzeź – hańbą naszej ojczyzny. Narody naszego kraju oddały miliony swych najlepszych istnień, aby faszyzmu nigdy nie było. I nie przyjmiemy go, nie pokłonimy się Bestii! Precz z wojną w Ukrainie, precz z putinowskim faszystowskim reżimem.

Paweł Kusznir (1984–2024), wypowiedź w kanale YouTube

Zakończy się wojna i – daj Boże – żywi będziemy, wtedy już sobie porozmawiamy bez żadnych tabu.

Wołodymyr Wakułenko (1972–2022),
Przeobrażam się... Dziennik okupacji

Wojna pod maską pokoju

(11 marca – 22 czerwca 2025)

Jeszcze 28 listopada 2023 roku Władimir Putin – będący już na samym finiszu pierwszej podczas tej regularnej wojny kampanii wyborczej (która w połowie marca 2024 wyniesie go na piątą, na razie do roku 2030, kadencję prezydencką), wystąpił z inaugurującą przemową podczas Światowego Rosyjskiego Soboru Ludowego, zwołanego do Moskwy przez patriarchę Cyryla. Jest to wielka, w założeniu międzynarodowa organizacja społeczna, powstała w maju 1993 roku pod auspicjami Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej, a jej coroczne odtąd posiedzenia zwoływane są przez aktualnego patriarchę Moskwy i całej Rusi. Uczestniczą w nich niezmiennie przedstawiciele władzy, dowódcy i żołnierze sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej (FR), liderzy organizacji społecznych, najwyżsi duchowni czterech „tradycyjnych religii Rosji" (prawosławia, islamu, judaizmu i buddyzmu), wykładowcy i studenci największych uczelni kraju, ludzie nauki i kultury, delegaci rosyjskich wspólnot z bliskiej i dalszej zagranicy, a także liczni delegaci młodzieży, nieznający już żadnej innej Rosji poza tą obecną putinowską[1].

Sobór roku 2023 odbył się pod jawnie politycznym hasłem – „Teraźniejszość i przyszłość Russkiego Miru", a jego posiedzenie zorganizowano w ogromnym Państwowym Pałacu Kremlowskim. Wszelako gospodarz pałacu i tak postanowił w zgodzie z przyrodzoną mu ostrożnością o życie i zdrowie własne zabrać głos jedynie w trybie

[1] Всемирный Русский Народный Собор (ВРНС), Русская Православная Церковь, https://www.patriarchia.ru/org/148.

on-line. To jednak pozwoliło organizatorom jeszcze bardziej uświęcić jego obecność, gdyż Putin został zaprezentowany na ekranie pośrodku dwóch ikon Chrystusa Pantokratora jako Wszechwładcy:

Obecny gospodarz Kremla wygłosił z ekranu płomienną homilię polityczną, zwracając na samym wstępie uwagę, że „wielu przedstawicieli Światowego Rosyjskiego Soboru Ludowego jest teraz w Donbasie i Noworosji wśród ochotników i wolontariuszy, w szeregach jednostek wojskowych i razem z towarzyszami walki broni naszych braci i sióstr, milionów ludzi w Donieckiej i Ługańskiej Republikach Ludowych, w obwodach chersońskim i zaporoskim". Wymieniając te dwie samozwańcze struktury Donbasu (których polityczne uznanie przez putinowską Rosję 21 lutego 2022 roku stanowiło, jak się wkrótce okaże, tylko prolog do pełnej inwazji Rosji na Ukrainę) jeszcze w jednym szeregu z Chersońszczyzną i Zaporożem, Putin oczywiście zwracał uwagę, że Rosja pod jego wodzą już 30 września pierwszego roku wojny wpisała wszystkie te ziemie do swojej Konstytucji jako własne. Ponieważ jednak militarnie dotąd ich podbić w całości nie zdołała, to Putin kontynuował swoją quasi-żałobną tyradę w sposób następujący: „Drodzy przyjaciele, nasza walka o suwerenność, o sprawiedliwość ma, bez żadnej przesady, charakter narodowowyzwoleńczy, ponieważ bronimy bezpieczeństwa i dobrobytu naszego narodu, najwyższego, historycznego prawa do bycia Rosją – silną, niezależną potęgą, krajem-cywilizacją. To nasz kraj, rosyjski świat, jak to miało miejsce wiele razy w historii, zablokował drogę tym, którzy domagają się światowej dominacji i wyłączności". Tu miał jeszcze wtedy oczywiście na myśli cały Zachód z Ameryką na czele, który – ni mniej, ni więcej – też planował „wyzwolić":

„Walczymy obecnie o wolność nie tylko Rosji, ale i całego świata[2]. „Świat" to po rosyjsku „mir", który jednocześnie oznacza także „pokój", zatem przywołany przez Putina w następnym akapicie „Russkij Mir" symbolizuje konsekwentnie zarówno „Rosyjski Świat", jak i „Rosyjski Pokój". Putin skonkretyzował to jeszcze na tamtym Soborze takimi słowami: „Russkij Mir to wszystkie pokolenia naszych przodków i potomkowie, którzy żyć będą już po nas. Rosyjski Świat to Stara Ruś, Carstwo Moskiewskie, Imperium Rosyjskie, Związek Radziecki, a także współczesna Rosja, która odzyskuje, umacnia i pomnaża swoją suwerenność jako światowe mocarstwo. Rosyjski Świat łączy wszystkich, którzy odczuwają duchową więź z naszą ojczyzną i którzy uważają się za nosicieli języka rosyjskiego, historii i kultury, niezależnie od przynależności narodowej czy religijnej"[3].

Tymczasem już 11 marca obecnego 2025 roku – dokładnie w dniu, gdy w Arabii Saudyjskiej toczyły się rozmowy ukraińsko-amerykańskie w sprawie czasowego wygaszenia ognia na froncie – minister spraw zagranicznych FR Ławrow wystąpił z mową z takim bezwstydnym fragmentem: „Propozycje krajów Zachodu, aby wysłać misję pokojową na Ukrainę, wyglądają w tej chwili jak próba ratowania rządzącej obecnie w Kijowie władzy. A co będą chronić owi żołnierze pokoju? Oczywiście resztek kijowskiego nazistowskiego reżimu, który przyjął szereg ustaw, jakie eliminują rosyjską kulturę, język, media, zabronił istnienia kanonicznej Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej. A może jednak najpierw powinniśmy dążyć do położenia kresu rasistowskiej praktyce tego kijowskiego reżimu?"[4]. Gdy już natomiast stało się wiadome, że Amerykanie potrafili się porozumieć z Ukraińcami co do trzydziestodniowego wygaszenia ognia na froncie, Putin ogłosił 13 marca 2025 roku z dużą dozą sceptycyzmu, że „to zatrzymanie [ognia] winno być takie, jakie doprowadziłoby do długoterminowego pokoju i wyeliminowałoby praprzyczyny kryzysu"[5]. A gdy jeszcze odpowiadał od razu publicznie na te rozejmowe na razie propozycje Trumpa i Zełenskiego – frazą: „Jesteśmy za, ale są niuanse, bo my wszędzie atakujemy"[6], to wyzierała zza niej niezmienna wola

---

[2] *Пленарное заседание Всемирного русского народного собора*, Президент России, 28.11.2023, http://www.kremlin.ru/events/president/transcripts/comminity_meetings/72863.

[3] Tamże.

[4] Александр Барабанов, *Лавров оценил намерения Запада отправить миротворцев на Украину*, газета.ru, 11.03.2025, https://www.gazeta.ru/politics/news/2025/03/11/25283180.shtml?updated.

[5] *Путин: РФ согласна с предложениями прекратить боевые действия, но с условиями?*, 13.03.2024, ТАСС, https://tass.ru/politika/23391489.

[6] *«Мы за, но есть нюансы». Путин отказался безоговорочно поддержать прекращение огня в Украине*, BBC News, Русская служба, 13.03.2025, https://www.bbc.com/russian/articles/cqx0ygxpdzwo.

„przywrócenia konstytucyjnego porządku" na tych niepodbitych jeszcze przez Rosję, a wspominanych wyżej obszarach wschodniej i południowej Ukrainy. Putin – prawdziwa w końcu „praprzyczyna" tej wojny – konstatował na spotkaniu z przedstawicielami Fundacji Obrońcy Ojczyzny jeszcze 6 marca tego roku: „Nie potrzebujemy niczego cudzego, ale i swojego nie oddamy. [...] Pomoc uczestnikom Specjalnej Operacji Wojskowej to misja dana przez Boga. Czasem nasi chłopcy świadomie idą na śmierć, aby ocalić życie towarzyszy – to jest cecha naszego narodu. Wciąż niektórzy nie mogą się okiełznać – są tacy, którzy chcieliby wrócić do czasów najazdu Napoleona. Zapominają, jak to się skończyło. Wszystkie błędy naszych wrogów zaczynały się od niedoceniania charakteru rosyjskiego człowieka"[7].

Niezależnie, jak się zakończą i kiedy te obecne – zainicjowane przez Amerykę z Trumpem na czele – pertraktacje w sprawie zakończenia wojny, wszystkie przywołane przeze mnie wyżej konstatacje Putina, teraz wzmocnione jeszcze haniebnymi słowami przeciwko Ukrainie ministra Ławrowa, zachowają niestety swoją moc sprawczą także w czasie rozejmu czy nawet majaczącego dopiero na bardzo odległym horyzoncie pokoju. I grozić będą, dopóki żywy będzie ten wchodzący w drugie ćwierćwiecze putinizm, albo wznowieniem wojny, albo nawet rozpętaniem nowej jeszcze na szerszą skalę.

Oczywiście cytowanie w krótkim wstępie do obszernego *Dziennika trzeciego roku wojny* konkretnych, acz wyrwanych przecież z masy innych wypowiedzi Putina i jego akolitów co do Rosji, Ukrainy oraz Wschodu i Zachodu *en total* sprawiać może wrażenie przywoływania szczegółów pod z góry już zaplanowaną teorię. A w moim przypadku jest ona rzeczywiście taka, że wojna, gdyby nie tak silna jednostka jak Putin, mogła się naprawdę nie wydarzyć, ale skoro się ona jednak wydarzyła, to nie tylko w Putinie należy dziś odnajdywać wszelkie jej przyczyny. Byle tylko znowu nie popaść w fatalistyczną koncepcję, że wojna ta była po heglowsku nieuchronna i że Rosja już nigdy po tej inwazji w najmniejszym stopniu się nie zmieni. Oczywiście w porównaniu z pierwszym rokiem napaści Rosji na Ukrainę liczba otwartych przeciwników inwazji

---

[7] *«Нам чужого не нужно, но и своего не отдадим. А кому-то неймется вернуться ко временам Наполеона» Новые размышления Владимира Путина о миссии России*, Meduza, 06.05.2025, https://meduza.io/paragraph/2025/03/06/nam-chuzhogo-ne-nuzhno-no-i-svoego-ne-otdadim-a-komu-to-neymetsya-vernutsya-ko-vremenam-napoleona.

Wybrana bibliografia

Awierincew Sergiusz, *Modlitwa o słowa*, wybór, przekład i przedmowa Wiktor Woroszylski, posłowie Jacek Salij OP, W Drodze, Poznań 1995.

Awierincew Sergiusz, *Na skrzyżowaniu tradycji. Szkice o literaturze i kulturze wczesnobizantyjskiej*, przełożyła i opatrzyła wstępem oraz notami biograficznymi Danuta Ulicka, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1988.

Banaszkiewicz Mikołaj, *Rozprawa o Rosji i z Rosją. Ostatnia wojna Putina* (recenzja), https://prawdziwarosja.pl/2024/04/30/ostatnia-wojna-putina-recenzja/.

Borejsza Jerzy, *Śmieszne sto milionów Słowian*, Wydawnictwo Neriton, Instytut Historii PAN, Warszawa 2006.

Brod Maks, *Franz Kafka. Opowieść biograficzna*, przeł. Tadeusz Zabłudowski, wstępem opatrzył Marek Wydmuch, Czytelnik, Warszawa 1982.

Brzozowska-Krajka Anna, *Janko Góral z „gabinetu figur woskowych" polskiego romantyzmu*, [w:] *Joseph Conrad kresowy i uniwersalny. Amy Foster*, red. Wiesław Krajka, Wydawnictwo Uniwersytetu Marin Curie-Skłodowskiej, Lublin 2020, s. 141–158.

Canetti Elias, *Drugi Proces – Kafki listy do Felicji*, przeł. Irena Krońska, [w:] Franz Kafka, *Listy do Felicji i inne z lat 1912–1916*, t. 2, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1976, s. 425–529.

Capote Truman, *Psy szczekają. Opowiadania*, przeł. Bronisław Zieliński, Czytelnik, Warszawa 1982.

Chwalba Andrzej, Harpula Wojciech, *Polska – Rosja. Historia obsesji, obsesja historii*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2021.

Conrad Joseph, *Amy Foster*, przeł. Aniela Zagórska, [w:] *Joseph Conrad kresowy i uniwersalny. Amy Foster*, red. Wiesław Krajka, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2020, s. 11–40.

Conrad Joseph, *O życiu i literaturze*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1974 (*Dzieła*, red. Zdzisław Najder, t. 21).

Conrad Joseph, *Tajny agent*, przeł. Agnieszka Glinczanka, Media Sat Poland, Kolekcja Gazety Wyborczej, Kraków [2005].

Conrad Joseph, *The Collected Letters of Joseph Conrad*, vol. 2: 1898–1902, ed. by Frederick R. Karl and Laurence Davies, Cambridge University Press, Cambridge, London, New York, New Rochelle, Melbourne, Sydney 1986.

Conrad Joseph, *W oczach Zachodu*, przeł. Wit Tarnawski, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1994.

Conrad Joseph, *Zbrodnia rozbiorów*, [w:] Joseph Conrad, *Dzieła*, t. 28: *Szkice polityczne*, red. i wstęp Zdzisław Najder, PIW, Warszawa 1996, s. 45–63.

Conrad wśród swoich. Listy, dokumenty, wspomnienia, opracował, wstępem i przypisami opatrzył Zdzisław Najder, PIW, Warszawa 1996.

Dodd William John, *Kafka and Dostoyevsky. The Shaping of Influence*, Macmillan, London 1992.

Drawicz Andrzej, *Pocałunek na mrozie*, Polonia, Londyn 1989.

Drawicz Andrzej, *Wczasy pod lufą*, Wydawnictwo Philip Wilson, Warszawa 1997.

Drawicz Andrzej, *Zaproszenie do podróży. Szkice o literaturze rosyjskiej XX wieku*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1974.

Dyskusja po wykładzie Iriny Iłowajskiej-Alberti, „Ethos". Kwartalnik Instytutu Jana Pawła II KUL 1995, nr 2–3 (30–31), s. 39–69.

Dzięki czemu jesteśmy ludźmi. Z Natalią Gorbaniewską rozmawia Grzegorz Przebinda, „Studia Pigoniana" 2024, nr 7, s. 49–76.

Eisenhower Dwight D., *Waging Peace 1956–1961*, Double Day, New York 1965.

Ejsmond Juljan, *Polska w pieśniach cudzoziemskich*, Druk. i Lit. Jana Cotty, Warszawa 1915.

Eltchaninoff Michel, *Co ma Putin w głowie?*, przeł. Andrzej Bilik, Wydawnictwo Studio Emka, Warszawa 2015.

Empoli Giuliano da, *Mag z Kremla*, przeł. Jacek Giszczak, Wydawnictwo Filtry, Warszawa 2023.

Fast Piotr, *Poezja polska w przekładach Josifa Brodskiego (komentarz)*, [w:] *Poezja polska w przekładach Josifa Brodskiego*, przeł. Josif Brodski, red. Piotr Fast, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2004, s. 137–201.

Fast Piotr, *Spory o wiersz Josifa Brodskiego* На независимость Украины. Część 1, „Przegląd Wschodniosłowiański" 2025, nr XVI (2) (w druku).

Fast Piotr, *Uroki rosyjskiego. Szkice o książkach i pisarzach*, Wydawnictwo Naukowe Śląsk, Katowice 2018.

Frank Anne, *Dziennik* (oficyna), 12 czerwca 1942 – 1 sierpnia 1944, przeł. Alicja Oczko, wyd. III, Wydawnictwo Znak, Kraków 2010.

Summary

Are the Deceased Happy?

Journal of the Third Year of War

The presented book – written in the form of an intellectual diary, intended to refer to Gustav Herling-Grudziński's "Journal Written at Night", which was very well-known during the communist era, is the second volume of Grzegorz Przebinda's war journal, written in the context of the current full-scale war unleashed by Russia against Ukraine on February 22, 2022. The first volume – "Putin's Last War: a Philologist's Dispute with Russia", published in Polish in November 2023, covered events from the period immediately preceding the war to the end of its first year. This second volume was originally intended to be a story about the third year of the war, until the end of February 2025, but due to the accumulation and dynamics of bloody events, mainly related to Donald Trump's inauguration as US president, it was extended with breaks until July 18, 2025.

The author juxtaposes events and war crimes, day by day, with Russian culture, both old and new, and with the history of mediaeval Rus, Tsarist Russia, Soviet Russia, and actual Putin's Russia. He also analyses the attitudes of contemporary Russian writers toward the war, many of whom he has known personally for many years. An analysis of their attitudes shows that Russian writers, theatre and film directors, etc., when it comes to their attitude toward Russia's imperial war against Ukraine, can be divided into three groups. Some of them, mainly those living permanently in Putin's Russia – primarily Zakhar Prilepin and Alexander Prokhanov – openly support the

war, while others – mainly those in exile, such as Dmitry Bykov, Boris Akunin, Viktor Shenderovich, and Dmitry Glukhovsky – strongly oppose the war, for which they are wanted by Putin's Russia and even sentenced *in absentia* to several years in harsh penal colonies. However, the most numerous group of Russian writers, also mainly those remaining in the country, led by Yevgeny Vodolazkin, are those who, in their speeches and literary works, ignore the war with absolute silence.

The book, in its main part, begins with a description of the unbelievable events of March 2024, when prison authorities refused for a long time to release the body of Russian opposition leader Alexei Navalny, murdered at Putin's behest in a northern penal colony. It ends with a description and reflection on the subsequent terrible bombings of Ukrainian cities by Russia in the spring of 2025, during which entire families with children, mothers, and fathers were killed in their homes in Kyiv, Odessa, Poltava, and Sumy. The author of the above diary intended not only to show the inhuman nature of Putin's war against Ukraine, but also to point out the fundamental difference between Russians who support the war and those who strongly oppose it. One of the latter, Alexander Skobov, a historian from St. Petersburg currently serving a 16-year sentence in a harsh penal colony in Syktyvkar in the northern Komi Republic, recently announced publicly: "Putin's Russia has transformed itself into a generator of absolute evil and a deadly threat to both the surrounding world and its own population. It must be removed, just as the Nazi Reich was removed". For there will be no other end to this war.

Keywords: Putin's Russia's war against Ukraine, third year of the war, imperial nature of the war, Russian writers and artists against the war, Russian writers and artists supporting the war, Russian writers and artists silent about the war, long prison sentences and labour camps for writers and others in Russia who oppose the war, the overthrow of Putin as a *sine qua non condition* for ending the war and changing the face of Russia as a whole

Jedyny w swoim rodzaju dziennik filologa – znawcy kultury i historii Rosji, także w wielowiekowym odniesieniu do Ukrainy i Polski – opowiadający o trzecim roku wojny Moskwy przeciwko Kijowowi. Autor zestawia dzisiejsze rosyjskie zbrodnie z historią Rusi średniowiecznej, Rosji carskiej, sowieckiej i putinowskiej. W wyniku codziennej skrupulatnej obserwacji dochodzi do wniosku, że choć Rosja pragnie dzisiaj wskrzesić upadłe imperium, to jednak archaiczne metody i narastająca słabość gospodarki skutecznie osłabiają jej bestialskie zapędy, których symbolem pozostanie po wsze czasy podkijowska Bucza.

Ważne miejsce zajmuje w książce opis pomocy, jakiej udzielają walczącej heroicznie Ukrainie kraje Unii Europejskiej, ale także krytyka postawy obecnego prezydenta USA – Donalda Trumpa. Wstrząsającą kulminacją jego wysoce nietrafnych działań wobec Rosji było rozpostarcie w sierpniu 2025 przed odwiedzającym go w Anchorage na Alasce Putinem paradnego czerwonego dywanu. Tymczasem autor książki *Umarli są szczęśliwi? Dziennik trzeciego roku wojny* traktuje to przywitanie jako symbol zbrodni Putina na ukraińskich matkach, ojcach i dzieciach.

Prof. Grzegorz Przebinda (ur. 1959) – filolog rusycysta, historyk idei, tłumacz, maratończyk amator. Profesor zwyczajny Uniwersytetu Jagiellońskiego i Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Krośnie. Wydał m.in. *Kto jest kim w Rosji po 1917 roku* (2000, z Józefem Smagą), *Większa Europa. Papież wobec Rosji i Ukrainy* (2002), *From Chaadayev to Solovyov: Russian Modern Thinkers Between East and West* (2022), *Ostatnia wojna Putina. Rozprawa filologa z Rosją* (2023). Współautor – z żoną Leokadią Anną i synem Igorem – przekładu *Mistrza i Małgorzaty* Michaiła Bułhakowa (pięć wydań od 2016).

WYDAWNICTWO
KSIĘGARNIA
AKADEMICKA

https://akademicka.pl

ISBN 978-83-8368-308-9
9 788383 683089